

Хроніка культурного та мистецького життя Хмельниччини у листопаді 2019 року

29 листопада відбулось чергове засідання Консультативної ради з питань охорони культурної спадщини Хмельницької області.

На засіданні були розглянуті питання:

- щодо розгляду науково-проектної документації з визначення зон охорони пам'яток архітектури національного значення: «Проект зон охорони. Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення – Покровська церква (ох. №766) у с. Адамівка Віньковецького району Хмельницької області»; «Проект зон охорони. Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення – Садиба (ох. №1680) у с. Зіньків Віньковецького району Хмельницької області»; «Проект зон охорони. Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення – Палац (ох. №1703) у с. Новоселиця Старокостянтинівського району Хмельницької області»;

- щодо розгляду проектною документації реконструкції приміщення Старокостянтинівської дитячої музичної школи імені М.Кондратюк.

12 листопада 2019 року у приміщенні Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва прийшов традиційний огляд-конкурс аматорських ансамблів та оркестрів народних інструментів. Конкурс проводиться з 2007 року та збирає кращі аматорські колективи практично з усіх районів нашої області. Цьогорічний захід не став виключенням – у ньому взяли участь 18 творчих колективів. Впродовж трьох годин лунали мелодії у виконанні оркестрів народних інструментів, даруючи слухачам незабутні враження. Кожен колектив виконував два різнохарактерні твори. Це дало можливість журі краще познайомитися з виконавцями та компетентно оцінити виступи учасників.

Оркестри і ансамблі продемонстрували досить високий виконавський рівень. Журі, під керівництвом Ігора Галкіна – викладача та керівника оркестру народних інструментів Хмельницького музичного коледжу ім.В.Заремби, по особливому відмітило виступ народного аматорського ансамблю «Калинова рапсодія» Дунаєвецької ДШМ (керівник – Дмитро Фурман), який отримав спеціальний приз – «Гран-Прі». Слід відмітити і колективи: оркестр народних інструментів Старосинявської ДМШ (керівник – Сергій Кучер, диплом II ст.), колектив «Експромт» Писарівської ДМШ (керівник – Валентина Блаженець, диплом I ст.), народний аматорський колектив «Князі України» Кам'янець-Подільської ДШМ ім. Ф. Ганіцького (керівники – Раїса і Олена Горченко, диплом I ст.), народні музики Волочиського центру культури і дозвілля «Гармонія» ім. М. Чепелюка (керівник – Володимир Резнік, диплом I ст.), народний аматорський ансамбль народної музики «Веретено» Красилівського центру культури і дозвілля «Перлина» (керівник – Олександр Микульський, диплом I ст.).

Загалом же, конкурс продемонстрував зростаючу виконавську майстерність учасників колективів, творчий підхід керівників колективів до підбору репертуару, зростаюча участь у колективах та ансамблях народних інструментів молоді.

8 листопада у Хмельницькому обласному науково-методичному центрі культури і мистецтва відбулись урочистості з нагоди Всеукраїнського дня працівників культури і майстрів народного мистецтва. Професійне свято працівників культури – особливе свято, тому що в галузі працюють непересічні, талановиті, безкорисливі, творчі, завзяті особистості, які своєю працею створюють свято для всіх, відтворюючи давні звичаї і обряди, популяризуючи пісню, танець, слово, фольклор, організують безліч культурно-мистецьких проєктів.

Привітати представників творчих колективів краю, які зібралися у святковій залі, прийшли представники влади – заступник голови Хмельницької обласної адміністрації Світлана Павлишина, заступник голови обласної ради Валерій Лесков, начальник управління культури, національностей, релігій та туризму облдержадміністрації Ірина Трунова, голова обласної організації профспілки працівників культури Микола Луценко. Вони привітали працівників культури і мистецтва з професійним святом, подякували їм за працю, нагородили представників трудових колективів культури і мистецтва Хмельниччини почесними грамотами, подяками, цінними подарунками та квітами.

Артисти обласної філармонії, студенти Хмельницького музичного коледжу імені В.Заремби подарували присутнім своє мистецтво.

Фестивалі – конкурси

Продовжується перегляд виступів хореографічних колективів обласного туру VI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського. На Хмельниччині відбірковий тур фестивалю-конкурсу проходить у трьох територіальних зонах.

8 листопада 2019 року у місті Шепетівці (північна зона) відбувся відбірковий тур, де члени журі переглянули виступи 8 колективів з народного танцю з 14 хореографічними постановками.

15 листопада 2019 року у м. Хмельницькому демонстрували свої виступи хореографічні колективи центральної територіальної зони, а це 16 колективів та солістів мистецьких шкіл, клубних закладів, загальноосвітніх шкіл та приватних установ. 41 хореографічну композицію у чотирьох номінаціях на сцені Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру ім. Старицького показали 340 учасників.

Наступний відбірковий тур відбудеться 28 листопада 2019 року у м. Кам'янець-Подільському.

Члени журі обласного туру VI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського, на чолі з головою журі –

Чорнобилем Володимиром Володимировичем, заслуженим діячем мистецтв України, який є головою Місцевого творчого осередку Національної хореографічної спілки України у Хмельницькій області, головою циклової комісії хореографічних дисциплін Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв, керівником народного аматорського ансамблю народного танцю «Подільські візерунки» Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв, переглянувши виступи хореографічних колективів народної хореографії та солістів у двох зонах, відзначили зрослу виконавську майстерність учасників, цікаві хореографічні постановки керівників колективів.

Підведення підсумків обласного туру VI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної хореографії імені Павла Вірського на Хмельниччині відбудеться після перегляду виступів хореографічних колективів та солістів у всіх трьох зонах області.

Бібліотечна справа

Вшанування пам'яті жертв Голодомору у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г.Шевченка розпочалося із зустрічі з хранителями загальнолюдської культури й національних цінностей, старшим науковим співробітником Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» Тетяною Ветровою та заступником директора з наукової роботи Ігорем Западєнком.

Відвідувачі бібліотеки дізналися про музей пам'яті жертв Голодомору, створений Народним художником України Миколою Мазуром, який діє на території заповідника. Протягом дня пані Тетяна знайомила дітей та дорослих із віртуальною експозицією музею пам'яті жертв Голодомору, літературою та діяльністю заповідника. Діти дізналися, що музейна експозиція поділяється на шість окремих розділів, кожен з яких складається із скульптурної композиції, фотоматеріалів, речових експонатів, копій архівних документів. Гортаючи сторінки книг та альбомів, читачі довідалися, які складні випробування випали на долю українців. Вразило дітей те, що Хмельниччина впродовж 1932-1933 років втратила 34 тисячі 347 осіб. Також для читачів бібліотеки було презентовано книжкову виставку «Скорботна свічка пам'яті святої». Експозиція наповнена документальними, історичними, художніми творами українських та зарубіжних істориків, дослідників і письменників.

З нагоди відзначення Дня Гідності та Свободи, вшанування патріотизму і мужності громадян, які восени 2004-го та в листопаді 2013 – лютому 2014 року стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини й громадянина, національних інтересів Української держави та її європейського вибору у Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці проведено урок патріотичної слави «Ми є народ, якого не здолати», який пройшов за участю учасників Революції гідності,

антитерористичної операції та учнівської молоді міста. У заході взяли участь: Олексій Наконечний – капітан військової частини А4239; Валентина Базилюк – волонтерка, засновниця громадської організації «Тепло рідних сердець», координаторка громадської організації «Дія»; Михайло Твердохліб – волонтер.

Під час зустрічі учасники поділились своїми спогадами про участь у тих незабутніх подіях – Помаранчевій революції 2004 року, Революції Гідності листопад 2013 та лютий 2014 року, побажали підростаючому поколінню гідно продовжувати розпочаті перетворення в державі та бути патріотами.

Під час заходу презентовано книжкову виставку «Вільні творять майбутнє» та представлено відеоматеріали про доленосні події у новітній українській історії.

Працівники відділу періодики Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва провели годину пам'яті «Майдан Гідності: нескорені герої» для учнів ліцею №17 та НВО №5. Запрошена учасниця Революції Гідності Галина Барабаш, директорка музею історії міста Хмельницького, поділилася спогадами про Майдан у Хмельницькому та Києві, де у важких випробуваннях проявили себе патріотами та непохитними борцями люди різного віку і різних національностей. А координатор Громадської організації «АСТАР» та Всеукраїнської ініціативи «Активна Громада» Юлія Мазур провела з учнями віртуальну мандрівку сторінками історії нашої країни. Разом з старшокласниками бібліотекарі побудувала «Стіну цінностей». На «цеглинках стіни» кожен учень написав свою мрію про майбутнє нашої держави.

Для читачів бібліотеки був проведений огляд книжкової виставки: «Майдан. Україна. Шлях до свободи», на якій демонструвались книги та періодичні видання про події Революції Гідності, які відтворюють всю палітру буремних протистоянь і проникнуті ідеєю боротьби за незалежність, свободу і соборність України. Майдан став символом віри й надії, імпульсом до боротьби за свободу.

До 100-річчя Української революції 1917-1921 років – одного з найважливіших і найскладніших періодів в історії українського народу ХХ століття, в Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулося засідання наукового круглого столу за темою «Перебування у Проскурові уряду УНР».

У роботі наукового круглого столу взяли участь науковці, краєзнавці, освітяни, представники громадських організацій та студентська молодь, усі, хто цікавиться минулим України та історією рідного краю.

Відкрила засідання директор Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки Катерина Чабан, яка відмітила важливість та актуальність теми. Голова Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Блажевич звернув увагу на перспективні теми проблемних

досліджень. Заявлені доповідачі висвітлили історичні події Української революції 1917-1921 років, їх перебіг та наслідки, перебування Директорії УНР у місті Проскуріві та Кам'янець-Подільському у 1919 році. Присутні заслухали виступи про визначних діячів краю, пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, просвітницький рух та друковані часописи періоду УНР.

Попри значний науковий багаж досліджень періоду існування Української Народної Республіки багато питань все ще залишаються без відповіді. Підводячи підсумки роботи круглого столу учасники відзначили, що потрібно більш плідно працювати в даному напрямку.

Інформаційні потреби учасників забезпечувала книжково-ілюстративна виставка «Буремні роки на Поділлі» із фондів бібліотеки.

20-22 листопада 2019 року на базі Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв у рамках підвищення кваліфікації бібліотечних працівників області відбувся тематичний семінар «Публічна бібліотека на шляху змін: напрями діяльності». Учасники семінару – 29 фахівців бібліотечних установ об'єднаних територіальних громад, ЦБС, бібліотек навчальних закладів. Діяльність навчального закладу презентував директор коледжу Нижник С. В. Перед учасниками семінару з концертом-вітанням виступили творчі колективи та студенти коледжу.

Програма семінару включала лекції-презентації, лекції-візуалізації, лекції-діалоги, практичні інтерактиви, тренінги, консультації. Теоретичні аспекти теми розкрили: Власюк Н. А., головний спеціаліст з бібліотечної справи управління культури, національностей, релігій та туризму Хмельницької ОДА, викладачі коледжу: Вергун А. І., Булаєнко В. О., Никитюк С. С., Павлюк О. Я.; працівники бібліотеки коледжу Владика Л. І., Осадчук Л. А., Філіпчук Т. М. Практичний досвід роботи публічної бібліотеки в сучасних умовах представили: Кульпінська М. М., директор Чемеровецької центральної бібліотеки, Галак О. А., заступник директора по роботі з дітьми Чемеровецької центральної бібліотеки.

Проведення на базі коледжу обласного тематичного семінару сприяло підвищенню фахової компетенції працівників бібліотечних установ, продемонструвало високий рівень професійної компетентності педагогічних працівників та виконавську майстерність студентів.

19 листопада у виставковій залі обласної бібліотеки для юнацтва відбулось відкриття виставки-дуету талановитих хмельницьких художниць Надії Храмової та її доньки Анни Трачук «Осінні деньки». Майстри пензлю подарували можливість відвідувачам побачити загадковий різнобарвний осінній колорит Карпат з їх туманними ранками, золотом вічних лісів, неповторними краєвидами гір, відчуті прохолоду пізньої осінньої пори з першими снігопадами в Карпатах, прогулятися крутими стежинами полонин теплими жовтневими деньками, побачити неймовірно привабливий осінній Кам'янець-Подільський та грибні ліси Нової Гути, відчуті гіркий аромат

хризантем, помилуватись засніженими чорнобривцями та здивуватись яскраво-помаранчевому святу гарбузів.

На осіннє творче свято завітали митці, яких також полонили чари осені. Осіння поезія відомої подільської поетеси Неоніли Яніцької, цьогорічної переможниці Всеукраїнського конкурсу “З точки зору осені”, влучно проілюструвала живописні полотна. Хмельницький фотохудожник Микола Шафінський засвідчив свою пошану майстрам пензля. Підкреслили мелодійне звучання полотен музичні твори у виконанні викладача Хмельницького музичного коледжу імені В.Заремби Тетяни Беляєвої, студентки коледжу Анни Шевчук та музикознавця Євгенії Белової.

Школа керівника проведена для заступників директорів ЦБС з питань обслуговування дітей, завідуючих районними, міськими бібліотеками для дітей та центральними бібліотеками ОТГ в обласній бібліотеці для дітей імені Т.Г.Шевченка. Своїм досвідом роботи охоче ділилися з колегами директорки Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської обласних бібліотек для дітей – Лариса Лугова, Надія Новіцька, Ірина Тацакович. Члени проєкту професійного партнерства “Конструкторське бюро бібліотекарів” презентували власні проєкти, розповідали про міжнародне партнерство та запросили до співпраці бібліотекарів Хмельниччини. Корисні лайфхаки отримали від професіонала Ольги Галак, завідуючою центральною бібліотекою для дітей Чемеровецької ОТГ, яка ділилася враженнями від роботи в проєктах та розповіла про навчання у Німеччині. Свій проєкт “Особлива книга для особливих дітей”, який реалізований за підтримки УКФ представили працівники обласної бібліотеки для дітей імені Т.Г.Шевченка разом із автором книги Оксаною Радущинською.

Продуктивною для бібліотекарів була розмова з директором Хмельницького Центру розвитку місцевого самоврядування Сергієм Яцковським. Пан Сергій розкрив особливості реформування адміністративно-територіального устрою в Україні та Хмельницькій області. Під час конструктивного діалогу учасники школи отримали вичерпні відповіді на запитання та ґрунтовні роз’яснення щодо перспектив реформування у регіоні.

З нагоди відзначення Дня української писемності та мови у Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулося літературно-мистецьке свято «Мово моя материнська, квітни в душі й на устах». Почесними гостями заходу були: Михайло Торчинський – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології Хмельницького національного університету; Віталій Міхалевський – поет, голова Хмельницького обласного об’єднання товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка; Михайло Цимбалюк – голова Хмельницького районного осередку товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка; Любов Сердуніч – поетеса, голова Старосинявської районного осередку товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка;

Таїсія Коваль – старший викладач кафедри української філології Хмельницького національного університету, художній керівник студентського літературного театру «Глорія»; Марія Гавриш – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології ХНУ; Олеся Кузенко – соціальний педагог Хмельницького обласного благодійного фонду «Карітас».

Під час заходу запрошені гості розповіли про розвиток писемності з найдавніших часів до сьогодення, акцентували увагу присутніх на значущості вивчення рідної мови, збагатили знання молоді новою інформацією про слова, які вийшли з активного вжитку, декламували вірші у авторському виконанні.

Відкрили свято наймолодші артисти театральної студії «Драма-Карітас» БФ «Карітас», у виконанні студентського літературного театру «Глорія» звучали уривки творів класиків української літератури, пісні та власна поезія.

Для учасників свята презентовано книжково-ілюстративну виставку «Там, де живе рідна мова, живе український народ».

7 листопада в обласній бібліотеці для юнацтва відбувся обласний семінар керівників гуртків патріотичного, краєзнавчого, історичного напрямків закладів профтехосвіти на тему «Національно-патріотичне виховання в діяльності музеїв та гуртків». Захід організовано спільно з Хмельницьким державним центром естетичного виховання учнівської молоді. В ньому взяли участь представники 18 закладів профтехосвіти області. Відкрили семінар заступник директора бібліотеки В.Б.Тарчевська та директор Хмельницького центру естетичного виховання учнівської молоді Т.В.Григорчук. З консультаціями- презентаціями перед присутніми виступили завідувача відділом періодики юнацької бібліотеки Ірина Міщенко, яка розкрила досвід роботи Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва з патріотичного виховання молоді та провідний бібліотекар відділу краєзнавства Т.Д.Ковальчук з темою «Краєзнавство як чинник національно-патріотичного виховання підростаючого покоління». Учасники семінару познайомилися з роботою всіх відділів бібліотеки, обмінялися досвідом та намітили плани спільної роботи з бібліотекою по активізації національно-патріотичного виховання учнів ПТНЗ.

Музейна справа

Пам'ять про полеглих під час Голодомору Державний історико-культурний заповідник «Межибіж» та Меджибізька об'єднана територіальна громада відзначили панахидою та реквіємом в Музеї пам'яті жертв Голодомору 1932-33 років на Хмельниччині.

Панахиду за безвинно загиблими відслужив протоієрей Петро Леськів (ПЦУ), настоятель замкової церкви св. Миколая. Учні Меджибізької

загальноосвітньої школи поетично-пісенною композицією засвідчили шану дорослим і дітям, які не пережили тих страшних років.

Директор ДКЗ «Межибіж» Олег Погорілець нагадав, як у 2008 році з допомогою мешканців усіх районів Хмельницької області художником Миколою Мазуром та його помічниками створювався музей пам'яті Голодомору у Меджибізькій фортеці, як не тільки напередодні роковин трагедії, а цілорічно до нього приїздили дорослі, учні та студенти. Період президентства Віктора Януковича призвів до замовчування і заперечення трагедії, тема Голодомору на певний час опинилася у забутті, але факт величезних жертв українського народу від цього не зник. Олег Погорілець висловив сподівання, що анонсований на минулому тижні в столиці проект створення найбільшого в Україні музею Голодомору, який має бути реалізований до 2023 року, свідчить про пріоритетність цієї теми, яка має об'єднати український народ та державу.

До Дня Гідності і Свободи Хмельницький обласний художній музей запросив студентів Хмельницького політехнічного коледжу на зустріч з очевидцем подій Революції Гідності та учасником бойових дій на Сході нашої країни Олександром Чорним. Активіст Національно-визвольного руху «Правий сектор», почесний волонтер Хмельницького обласного художнього музею поділився власними спогадами. Бесіда супроводжувалась уривками з документальних фільмів про події Євромайдану, будні українських вояків, заняття у школах вишколу та виступом подільського барда, виконавця авторських пісень Леоніда Мазура. Таке відверте спілкування виховує патріотичні настрої і є насправду потрібним для підростаючого покоління молодих українців. А інтерактивна екскурсія експозицією музею викликала неабияку зацікавленість.

7 листопада у галереї «квАРТира» Хмельницького обласного художнього музею в рамках проголошеного Року українського декоративного мистецтва відбулося відкриття виставки «Made in Ukraine. Самчиківський розпис».

Одним із найцікавіших видів українського декоративно-прикладного мистецтва є народний декоративний розпис, яким прикрашали стіни хат і господарських будівель, меблі, посуд. Протягом віків в Україні формувалися регіональні особливості декоративного розпису зі своєрідною образною стилістикою. Початок свого розвитку цей вид мистецтва бере з настінного малювання, поширеного з давніх часів у селах України, особливо на Дніпропетровщині, Буковині, Поділлі. У кожній місцевості вироблялись свої прийоми і технічні засоби зовнішнього оздоблення сільських будівель, хатнього інтер'єру, речей побуту. Залежно від цього в окремих регіонах поступово сформувався свій усталений характер орнаментальних мотивів, образи яких нав'язано щедрою українською природою і, мабуть, ще багатшою фантазією народних майстрів.

Так, зараз поступово відроджується один із найдавніших видів декоративного розпису – самчиківський. Він базується на традиціях народного мистецтва південно-східної Волині. Його осередок – село Самчики Хмельницької області. Поява розписів на початку 60-х років ХХ ст. в Самчиках пов'язана зі створенням 1964 року народної студії «Факел» (що пізніше отримала назву «Просвіт»). В студію об'єдналася уся творча інтелігенція тієї місцевості. Це були відомі на той час драматурги, художники, літератори, фотохудожники, різьбярі, люди старшого віку, які присвятили своє життя розвитку та збереженню української культури. За знайденими аналогами розпису на вжиткових предметах побуту, розпочалось його відродження, відтворення на картинах. Ознаками самчиківського декоративного розпису, зокрема, сучасної станкової картини є чіткий орнамент крупних розмірів тематичного розпису, що характеризується рослинним, квітковим орнаментом із зображеннями антропоморфних, зооморфних деталей. Квіти в композиціях фантастичні з елементами, які іноді відсутні в природі даної місцевості, але ґрунтуються на реальних формах місцевої флори. Ще одною особливістю самчиківського розпису є відсутність дрібних елементів, які заповнюють простір в орнаменті картини – «травинок», мілких «косичок», що притаманні петриківському розписові. Яскрава колоритність творів, поєднання протилежних кольорів – не порушують загальної цілісності твору, декоративного його трактування. Обов'язковими кольорами є чорний і білий, як нейтральні, що надають творам оригінальності, декоративності. Часто об'єми, деталі квітів, листя, інших елементів малюють загостреними. Це дозволяє назвати самчиківський розпис «колючим». Відмінним є попереднє виготовлення ретельного ескізу у формі й кольорі.

Найвідомішими майстрами, які творять самчиківський розпис, є Олександр Пажимський, Михайло Юзвук, Віктор Раковський, Сергій Касьянов, Борис Шнайдер. Ще один із них, на жаль, уже відійшов у вічність – це Геннадій Раковський. Їхні твори знаходяться в музеях та картинних галереях Києва, Львова, Сум, Канева, Запоріжжя, Нетішина, Острога, Луцька, Хмельницького та у багатьох приватних зібраннях вітчизняних та закордонних колекціонерів.

Для робіт народних майстрів самчиківського розпису характерні щирість і оптимізм, яскравість і безпосередність. Справді святковий настрій надовго залишається в душі кожного, хто побуває в оточенні самчиківських мальовок; вони наче співають – так гарно, з такою любов'ю, з таким натхненням їх виписано. Сьогодні самчиківський розпис, безумовно, є перлиною українського декоративного розпису, що творить зв'язок між поколіннями, поєднує минуле з майбутнім, формує колективну пам'ять народу. Нещодавно наказом Міністерства культури України його включено до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України.